

QUẢN LÝ ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ GIÁO DỤC Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TOÀN DIỆN CỦA HỌC SINH

PGS.TS. NGUYỄN VĂN TỬ* - ThS. TRẦN VĂN DÀNG**

1. Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo (GD-ĐT) được đột phá bằng việc đổi mới công tác thi, tuyển sinh, kiểm định chất lượng ở các cấp học, bậc học. Đánh giá học sinh (HS) theo hướng tiếp cận phát triển phẩm chất, năng lực toàn diện là một trong những hoạt động đổi mới ở tiểu học. Vì vậy, phải đổi mới căn bản hình thức và phương pháp thi, kiểm tra và đánh giá kết quả GD-ĐT, bảo đảm tính trung thực, khách quan. Việc thi, kiểm tra và đánh giá kết quả GD-ĐT cần từng bước theo các tiêu chí tiên tiến được xã hội và cộng đồng giáo dục (GD) thế giới tin cậy, công nhận; phối hợp sử dụng kết quả đánh giá trong quá trình học với đánh giá cuối kì, cuối năm học; đánh giá của người dạy với tự đánh giá của người học; đánh giá của nhà trường với đánh giá của gia đình và của xã hội.

Việc đánh giá, cho điểm học sinh tiểu học (HSTH) đã được thực hiện, hoàn thiện từ các quy định của Bộ GD-ĐT (từ năm 1990, năm 1995, năm 2009, đến năm học 2009-2010, việc đánh giá không chấm điểm đã được thực hiện ở môn Âm nhạc, Mĩ thuật, Đạo đức, Thủ công, Kỹ thuật, Tự nhiên và xã hội). Ngày 28/8/2014, Bộ trưởng Bộ GD-ĐT đã có Thông tư số 30/2014/TT-BGDĐT về việc ban hành quy định đánh giá HSTH không cho điểm, quy định nội dung và cách thức đánh giá, sử dụng kết quả đánh giá. Bộ GD-ĐT tiếp tục ban hành hướng dẫn về việc thực hiện Thông tư 30 về: dạy học thêm ở tiểu học; đánh giá học kì I của năm học 2014-2015; khen thưởng HSTH,... Mặc dù vậy, việc quản lí (QL) công tác đánh giá HSTH không cho điểm hiện nay đang gặp một số khó khăn, bất cập cần được giải quyết.

Năng lực toàn diện của HSTH là khả năng làm chủ các tri thức, kĩ năng, thái độ trong chương trình GD, phù hợp với lứa tuổi, môi trường để các em thực hiện được các nhiệm vụ đặt ra trong học tập, cuộc sống. Phát triển năng lực toàn diện chính là quá trình hình thành, củng cố và hoàn thiện những phẩm chất

tâm lí ấy trong toàn bộ hoạt động GD ở trường tiểu học. Tất cả HSTH đều có khả năng phát triển năng lực toàn diện nếu nhà trường và các chủ thể GD khác có nhận thức, kế hoạch và quy trình thực hiện khoa học, hợp lí. Phát triển năng lực toàn diện cho HSTH không chỉ phụ thuộc vào chức năng, nhiệm vụ của nhà trường mà còn liên quan đến việc chỉ đạo, QL, phối hợp, ủng hộ của các cấp ủy đảng, chính quyền, tổ chức, đoàn thể,...

2. Từ thực tiễn hoạt động GD của một số trường tiểu học tại TP. Hồ Chí Minh, vận dụng những quan điểm đổi mới về thi, kiểm tra, đánh giá theo định hướng phát triển năng lực toàn diện cho người học, chúng tôi đề xuất một số nội dung cụ thể sau đây nhằm đổi mới công tác QL đánh giá HSTH.

2.1. *Đổi mới nhận thức về việc kiểm tra, đánh giá, chống bệnh thành tích, không tạo áp lực cho HS, giáo viên (GV), phụ huynh, bám sát định hướng phát triển năng lực người học.* Thay đổi thói quen đi học phải có điểm và điểm cao tồn tại từ lâu trong tư duy của xã hội. Nhận thức và thực hiện việc thay đổi ngay là điều không dễ dàng đối với HS, phụ huynh và cả GV, cán bộ QL. Đổi mới đánh giá trong GD cũng là chống bệnh thành tích, khoa trương, gây ảo tưởng, tránh áp lực thi cử cho HS, phụ huynh, nhà trường để hướng GD thực hiện mục tiêu phát triển năng lực, phẩm chất của người học.

2.2. *Luôn linh hoạt, sáng tạo, biện chứng trong việc tổ chức hoạt động đánh giá theo định hướng phát triển năng lực toàn diện cho HSTH.* Hoạt động đánh giá HSTH là một quá trình, cần phải kết hợp hài hòa giữa việc đánh giá theo trực ngang (thời điểm) và theo trực dọc (quá trình). Việc đánh giá quá trình học tập, sự tiến bộ và kết quả học tập của HSTH theo chuẩn kiến thức, kĩ năng từng môn học và hoạt

* Trưởng Đại học Vinh

** Trưởng Tiểu học Nguyễn Văn Trỗi, Quận 2, TP. Hồ Chí Minh

động GD khác theo chương trình bậc tiểu học. Trong đó, cần đánh giá sự hình thành, phát triển một số phẩm chất, năng lực của con người phát triển toàn diện phù hợp với lứa tuổi HS đã được quy định trong chuẩn tri thức, kỹ năng thái độ của HSTH. Sự cứng nhắc, máy móc, hình thức hoặc không thống nhất, đồng bộ của các chủ thể đều có thể làm sai lệch kết quả đánh giá HSTH, thậm chí còn phản tác dụng GD. Vì vậy, yêu cầu GV phải có trình độ chuyên môn vững chắc, kỹ năng đánh giá và năng lực sư phạm để giải quyết, xử lý việc đánh giá HSTH; làm tốt vai trò đầu mối trong việc tổ chức, phối hợp các hoạt động đánh giá của các chủ thể khác.

2.3. Phối hợp thống nhất, đồng bộ giữa các chủ thể đánh giá (GV, HS, phụ huynh, cán bộ QL GD và các lực lượng xã hội khác) nhằm phát huy hiệu quả mục tiêu phát triển năng lực toàn diện cho HSTH. Độc quyền đánh giá người học của người dạy không tồn tại trong GD hiện đại. Sự tham gia của các lực lượng khác (phụ huynh, bạn bè, xã hội, cán bộ QL,...) cùng với GV trong đánh giá HSTH sẽ góp phần nâng cao chất lượng GD. Những mâu thuẫn trong đánh giá của các chủ thể trên sẽ ảnh hưởng đến tri thức, kỹ năng, nhân cách và sự phát triển năng lực toàn diện của HS.

2.3.1. GV chủ nhiệm hay GV bộ môn giữ vai trò quan trọng, chủ chốt trong việc đánh giá kết quả GD theo định hướng phát triển năng lực toàn diện HSTH. GV đánh giá đột xuất, hàng ngày, tuần, tháng bằng việc quan sát, theo dõi, trao đổi, kiểm tra quá trình và từng kết quả thực hiện nhiệm vụ của HS, nhóm HS theo tiến trình GD. Nhận xét bằng lời nói trực tiếp hoặc viết nhận xét vào phiếu, vở của HSTH, ghi giấy khen,... về mức độ hiểu biết và năng lực vận dụng kiến thức; sự thành thạo các thao tác, kỹ năng cần thiết, phù hợp với yêu cầu của bài học, hoạt động GD. Thực hiện nguyên tắc cá thể hóa, chú ý đến sự tiến bộ của HSTH, xử lý tốt các tình huống GD vì mục tiêu phát triển. Tôn trọng tâm lý của HSTH, khuyến khích những cố gắng cá biệt nhất để giúp HS tự tin và thân thiện với tập thể. Đánh giá một môn học cụ thể (*Tiếng Việt, Toán, Tiếng Anh, Tự nhiên và Xã hội,...*) thực chất là đánh giá kết quả GD tri thức, kỹ năng, nhân cách cho HS thông qua môn học đó. Cần đảm bảo kịp thời, công bằng, khách quan, không tạo áp lực cho HS; đánh giá toàn diện HSTH thông qua đánh giá mức độ đạt chuẩn kiến thức, kỹ năng và một số biểu hiện năng lực, phẩm chất của HS.

2.3.2. Phát huy vai trò tích cực của HSTH trong việc tự đánh giá mình và đánh giá bạn, tham gia

nhận xét, góp ý, thảo luận, hướng dẫn, giúp đỡ bạn, nhóm bạn trong quá trình học tập, rèn luyện kỹ năng hợp tác, làm việc theo nhóm. GV phải luôn định hướng, giúp đỡ để các em có nhận thức đúng, phương pháp tốt khi tự đánh giá mình hoặc đánh giá bạn, xây dựng "trường học thân thiện, HS tích cực", tránh xảy ra những vụ việc đáng tiếc. Việc đánh giá này không những giúp GV một kênh thông tin quan trọng, mà qua đánh giá bạn, HSTH tự điều chỉnh những kết quả GD của mình và rèn luyện kỹ năng nhận xét, phân tích, so sánh. Cần phòng chống biểu hiện bè nhóm, chia rẽ, phân biệt trong các đối tượng HSTH. Sử dụng tốt chủ thể đánh giá là HS sẽ tạo lợi thế lớn trong việc hình thành, phát triển năng lực toàn diện cho HSTH.

2.3.3. Ngoài việc theo dõi, tiếp nhận kết quả đánh giá con em mình, phụ huynh còn trực tiếp, gián tiếp đánh giá kết quả GD toàn diện đối với HSTH. Phụ huynh được khuyến khích phối hợp với nhà trường đồng viên, giúp đỡ HS học tập, rèn luyện; trao đổi với GV các nhận xét, đánh giá HS bằng các hình thức phù hợp. Việc đánh giá được thực hiện trực tiếp hoặc gián tiếp (qua email, điện thoại,...) nhưng phải luôn tôn trọng con em, tôn trọng nhà trường, đảm bảo khách quan, công bằng, vì sự phát triển tiến bộ của HS, tránh tình trạng "con hát, mẹ khen", hoặc cả nể, né tránh. Nhà trường tổ chức tư vấn, hướng dẫn phụ huynh về những phương pháp, cách thức đánh giá để đạt được hiệu quả cao, nhằm phát triển năng lực toàn diện, bền vững cho HSTH.

2.3.4. Năng lực, phẩm chất của HS được thể hiện không chỉ trong nhà trường mà còn ở môi trường xã hội. Việc đánh giá của đội ngũ cán bộ QL và xã hội là một kênh thông tin, phản ánh chất lượng GD của nhà trường. Ban Giám hiệu đánh giá theo cá nhân hoặc theo đơn vị tập thể lớp để có cái nhìn khái quát, so sánh sự chuyển biến của lớp này so với lớp khác; những tác động có hiệu quả của mỗi GV trong hoạt động GD. Thực hiện phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong việc đánh giá kết quả GD của HSTH, thông qua ý kiến dư luận, các tầng lớp nhân dân, các tổ chức đoàn thể, cấp chính quyền; biểu dương, khen thưởng những HSTH có tinh thần phấn đấu tốt, con ngoan, trò giỏi, có những hành vi cao đẹp. Phát huy vai trò QL nhà nước về GD, thực hiện **Luật GD, Luật Bảo vệ, chăm sóc và GD trẻ em,...** trong hoạt động đánh giá HSTH.

2.4. Tích hợp hóa và cá thể hóa việc đánh giá nhằm tích cực hóa quá trình GD, phát triển phẩm

chất, năng lực toàn diện cho HSTH. Đánh giá HSTH là đánh giá tri thức, kĩ năng, phẩm chất, năng lực được thể hiện trên sự tiến bộ, hoàn thiện các yếu tố để HS có năng lực tự chủ, giải quyết được các tình huống trong cuộc sống hàng ngày. Các năng lực, phẩm chất của HSTH được hình thành và phát triển trong quá trình học tập, rèn luyện, hoạt động trải nghiệm cuộc sống. GV quan sát các biểu hiện trong các hoạt động của HS để đánh giá mức độ hình thành và phát triển một số năng lực, phẩm chất của HSTH thông qua các biểu hiện hoặc hành vi (tự quản, tự giải quyết vấn đề; giao tiếp, hợp tác, làm việc theo nhóm; chăm chỉ, tích cực; tự tin, tự trọng, tự chịu trách nhiệm; trung thực, kỉ luật; yêu gia đình và những người khác; yêu trường, lớp, quê hương, đất nước,...). Các năng lực, phẩm chất ấy của HSTH phải được thực hiện một cách tích cực, bền vững.

2.5. Khẳng định, khuyến khích, tạo động cơ phấn đấu cho HSTH trong việc tổng hợp, sử dụng kết quả đánh giá. Dù sử dụng kết quả để xét hoàn thành chương trình lớp học, chương trình tiểu học, khen thưởng,... cũng đảm bảo nguyên tắc GD nhằm động viên, khuyến khích được tất cả các HS ở các mức độ, các trường hợp cụ thể; hỗ trợ, khích lệ phụ huynh và các lực lượng khác để nâng cao chất lượng phát triển năng lực toàn diện cho HSTH. Việc đánh giá góp phần khẳng định vai trò, sự nỗ lực của mỗi GV, cán bộ, nhân viên trong việc vận dụng nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động đánh giá, chống bệnh thành tích, hình thức trong GD.

2.6. Thực hiện quá trình đánh giá của các cấp QL đối với hoạt động đánh giá HS ở các trường tiểu học. Đánh giá trường tiểu học, các tập thể và thành viên của nhà trường trên cơ sở kết quả phát triển năng lực toàn diện của HS. Đánh giá về nhận thức, về kế hoạch, về việc triển khai, tổng kết đánh giá rút kinh nghiệm cũng như chất lượng phát triển năng lực toàn diện của HSTH. Kết quả đánh giá, rút kinh nghiệm như vậy là cơ sở để cơ quan QL GD điều chỉnh, bổ sung, cụ thể hóa hoạt động đánh giá HS. Đánh giá kết quả HSTH của các cấp chính quyền, cơ quan QL GD, các đoàn thể, tổ chức xã hội nhằm chỉ đạo, QL, phối hợp, hỗ trợ nhà trường thực hiện tốt nhiệm vụ.

2.7. Đảm bảo các điều kiện cho hoạt động đánh giá HSTH. Đội ngũ GV, cán bộ QL, nhân viên phải đảm bảo được đào tạo, bồi dưỡng đạt chuẩn. Cơ sở vật chất, thiết bị dạy học của nhà trường

phải tương thích với yêu cầu, tiêu chuẩn đánh giá. Xây dựng môi trường xã hội lành mạnh làm nền tảng cho việc đánh giá HSTH được khách quan, công bằng, khoa học. Chất lượng, hiệu quả của việc đánh giá là sự thống nhất, đồng bộ các yếu tố chủ quan và khách quan, trong và ngoài nhà trường. Đổi mới QL đánh giá HSTH theo định hướng phát triển năng lực toàn diện cũng là tiền đề cho việc đổi mới mục tiêu, chương trình, nội dung đào tạo, bồi dưỡng GV, cán bộ QL GD.

3. Gắn QL đổi mới đánh giá HSTH với việc xây dựng trường chuẩn quốc gia, mô hình trường tiểu học mới (VNEN), phù hợp với đặc điểm KT-XH của địa bàn phường, xã cụ thể. Đây là hoạt động đổi mới, lần đầu tiên thực hiện đại trà, đồng bộ nên yêu cầu tính sinh hoạt, sáng tạo của mỗi chủ thể đánh giá; thái độ trung thực, cầu thị, khách quan trong việc xử lí các hình huống GD trong hoạt động đánh giá. Xã hội đang có nhiều ý kiến góp ý, phản biện về GD-ĐT nói chung và đổi mới việc đánh giá HSTH nói riêng. Việc đánh giá HSTH đang được bổ sung, điều chỉnh, rút kinh nghiệm nhằm phát huy hiệu quả cao nhất trong việc phát triển phẩm chất, năng lực của HSTH, phù hợp với sự đổi mới của lí luận QL và thực tiễn GD. Mỗi GV, cán bộ QL, nhân viên nhà trường phải là một nhà GD tâm huyết trong việc phát triển bền vững tri thức, kĩ năng, phẩm chất và năng lực toàn diện cho HSTH. □

Tài liệu tham khảo

1. Bộ GD-ĐT. *Thông tư số 30/2014/TT-BGDĐT* ngày 28/8/2014 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT về việc ban hành quy định đánh giá học sinh tiểu học.
2. Ban Chấp hành Trung ương. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.
3. Lê Thanh Oai. "Kiểm tra - đánh giá trong dạy học". *Tạp chí Giáo dục*, số 330/2014.

SUMMARY

Developing the total virtue and capacity of students is the target of the activities at primary schools, of checking and evaluation of educational result. Changing the management of evaluating primary students needs to grasp awareness thoroughly. It needs to be flexible and creative about the content, evaluation method and needs to coordinate among evaluation of managers and to carry out educational principles and the structure of total management at primary schools.